

Vastaus kirjalliseen kysymykseen naloksonin tehokkaasta jakelusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Atte Harjanteen /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 261/2025 vp:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy mahdollistaakseen naloksonin nimettömän jakelun matalan kynnyksen palveluissa, kuten terveysneuvontapisteissä, sekä

mahdollistaakseen naloksonin annostelun yliannostustapauksissa ilman lääkehoitolupaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Naloksonin tiedetään toimivan parhaiten lyhytvaikutteisten opioidien, kuten heroiinin, aiheuttamissa yliannostuksissa. Suomessa yleisin väärin käytetty opioidi on buprenorfiini, joka on pitkävaikutteinen. Kuolemaan johtava yliannostus onkin useimmiten seurausta usean hengitystä lamaavan aineen yhteiskäytöstä, esimerkiksi buprenorfiinin yhdistämisestä rauhoittaviin lääkkeisiin ja alkoholiin.

Buprenorfiinista johtuva myrkytyskuolema kehittyy yleensä viiveellä esimerkiksi henkilön nukuessa, tyypillisesti vasta useiden tuntien kuluttua aineen ottamisesta. Yliannostus kehittyy usein henkilön ollessa yksin eikä paikalla ole ketään, joka voisi puuttua tilanteeseen. Kuitenkin erityisesti nuorten yliannostuskuolemat tapahtuvat usein kavereiden tai muiden henkilöiden seurassa, jolloin myrkytysoireiden tunnistaminen, naloksonin antaminen ja avun hälyttäminen voivat pelastaa ihmishenkiä.

Suomessa naloksonia on ollut saatavilla ensihoidossa sekä nenäsumutteena apteekista ostettavana reseptilääkkeenä. Naloksonivalmisteet eivät ole kuuluneet lääkekorvausjärjestelmän piiriin, koska lääkeyhtiöt eivät ole hakeneet niille korvattavuutta.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea on kuitenkin myöntänyt itsehoitoluokituksen opioidiyliannostusten akuuttihoitoon tarkoitetulle naloksonia sisältävälle nenäsumutteelle 4.9.2025. Kyseinen lääke on tarkoitettu tiedossa olevan tai epäillyn opioidiyliannostuksen akuuttihoitoon.

Itsehoitolääkkeenä myytävää naloksonia sisältävää nenäsumutetta ei ole vielä apteekkimyyntissä, mutta myyntiin tultuaan se tulee olemaan tervetullut lisä siinä työssä, jota tehdään opioidi-lyliannostuskuolemien vähentämiseksi. Kyseistä lääkettä voi jatkossa ostaa apteekista nimettömästi kuka tahansa, kuten muitakin itsehoitolääkkeitä. Lääkkeen mukana tulee pikaohje lääkkeen annostelusta ja toimimisesta yliannostustilanteessa. Ohjeissa korostetaan sitä, ettei lääke korvaa ensihoidon hälyttämisen tarvetta, vaan yliannostustilanteessa on aina ensimmäisenä soitettava hätäkeskukseen.

Naloksonia sisältävän nenäsumutteen annosteluun yliannostustapauksissa ei tarvita erillistä lääketoitolupaa, eikä lääkettä annostelevan tarvitse olla terveydenhuollon ammattihenkilö. Läkettä voi annostella kuka tahansa, joka kohtaa henkilön, jolla epäilee opioidi-lyliannostusta. Sen lisäksi, että naloksonia sisältävän nenäsumutteen antaminen voi pelastaa ihmishenkiä, sen annostelu on käytännössä riskitöntä.

Asiakastietolain mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja avustavan henkilön on kirjattava potilas- ja asiakasasiakirjoihin asiakkaan palvelun ja potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan turvaamiseksi tarpeelliset ja riittävät tiedot. Sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään parhaillaan, voidaanko naloksonia sisältävää nenäsumutetta luovuttaa asiakkaille esimerkiksi terveysneuvontapisteistä nimettömästi lainsäädäntöä muuttamatta.

On tärkeää, että nenäsumutteena käytettävää naloksonia voitaisiin jakaa opioidi-lyliannostusriskissä oleville ja heitä kohtaaville ihmisille mahdollisimman helposti. Tavoitteena on, että lääkettä olisi esimerkiksi sellaisilla ammattiryhmillä, jotka kohtaavat työssään opioidien käyttäjiä.

Jos naloksonin jakelussa terveydenhuollon toimipisteistä havaitaan esteitä ja ongelmia, sosiaali- ja terveysministeriö käynnistää prosessin lainsäädännön tai ohjeistusten muuttamiseksi.

Helsingissä 3.10.2025

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen